

TELEGRAFUL ROMÂN.

N° 59. ANULU XII.

Sabiu, in 30 Iuliu (11 Aug.) 1864.

Telegrafulu ése de doua ori pe septemana: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditura foiei; pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a, prin scrisori francate, adresate catre expeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celalalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu ann 8 fl. éra pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia óra cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru a doua óra cu 5 1/2 cr. s. pentru a trei'a repétire cu 3 1/2 cr. v. fa

Dupa scirile cele mai nóue din Carlovitiu dto 25 Iuliu (6 Augustu) alegerea de Mitropolitu a urmatu astfelu:

Dupa esirea Románilor, remasera 60 votanti, dintre cari 57 votara pentru Eppulu Masirevic, 1 pentru Eppulu Atanazcovic, care dedà votulu seu Eppului Masirevic; doi deputati nu votara.

Diet'a transsilvana.

Siedinti'a din 3/15 Iuliu.

(Proiectu de lege dietala.)

(Continuare si capetu dia nr. 57 si 58.)

§ 37. Siedintiele comitetului centrale, precum si ale comitetelor de rectificatiuni si rechematiuni suntu publice.

§ 38. Dupa ce a defiptu r. Guberniu terminulu de alegere, presedintele comitetului centrale, si in comunele indreptatite a tramite deputati propri la dieta, presedintele comisiunei de alegere, are de a-lu publicá fàra intardiare in modulu indicatu in §-lu 28 cu publicitatea câtu se póte mai mare.

§ 39. Comitétulu centrale va alege pentru fia-care cercu de alegere spre conducerea alegerei unu presedinte si unu protocolistu, precum si substituti pentru densii, mai incolo 5 membri dintre cei ce au dreptu de alegere in acelu cercu de alegere, carii toti la olalta voru formá comisiunea de alegere. Déca alegerea de presedinte si protocolistu, precum si de substituti acelor'a aru cadé pe persóne, care nu suntu membri ale comitetului centrale, atunci aceia au sa depuna juramentulu prescriu in § 26.

In acestu tipu se voru compune si comisiunile spre conducerea alegerei in acele comune, care au dreptu a tramite deputati propri la dieta, prin comisiunile centrali de alegere.

§ 40. Biletulu de legitimatiune datu celui ce are dreptu de alegere, i-lu indreptatiese pre acest'a a intrá in anumitulu loclu de alegere, si servesce in locu de provocatiune spre a se infacisiá la alegere, fàra de ver o citare nóua, in diu'a insemnata pre acel'a si in ór'a defipta.

§ 41. In diu'a publicata pentru alegere, in ór'a prefipta si in loculu principale alesu pentru acést'a in fia-care cercu de alegere, se va intreprinde actulu alegerei, fàra privintia la numerulu alegatorilor, cari suntu de fatia.

§ 42. Presedintele tramisu pre temeiu § 39 spre conducerea comisiunei de alegere, carui'a i se va predá prin presedintele comitetului centrale, ori alu comisiunei centrale de alegere consemnatiunea celor ce au dreptu de alegere in cerculu respectivu de alegere, are de a esplicá alegatoriloru dispusetiunile legi acestei'a despre calitatile recerute spre a poté fi alesu, a le desluci procesur'a la votare, a-i provocá sa-si dea voturile dupa convingerea loru libera, fàra privire la vr'unu interesu egoisticu, asiá cumu le spune consciinti'a loru propria, ca va fi mai salutaru pentru binele comunu.

§ 43. Alegerea deputatului pentru dieta nu e ertatu a se face prin acalamatiune, ci debuie facuta prin votare.

Publicitatea — in câtu va admite spatíulu, nu e eschisa. (§ 58. regul. prov. diet.)

§ 44. Presedintele tramisu spre conducere nu póte fi alesu de deputatu la dieta in cerculu acel'a, in care presiede elu alegerei.

§ 45. Déca cineva inainte de inceputulu votisarei aru contradice dreptului de alegere a vreunei persóne inscrise in list'a de alegatori si aru afirmá, ca aceea au perdutu dela gatirea listelor de alegatori incóce o calitate receruta pentru dreptulu de alegere, se vá decide despre acést'a indata, fàra cá sa se dea locu vreunui recursu.

§ 46. Votisarea se va incepe cu aceea, ca-si voru dá voturile mai antáiu acei indreptatiti la alegere, cari suntu membri comisiunei de alegere.

Dupa aceea va provocá unu membru alu comisiunei pre cei cu dreptu de alegere la votare, in ordinea, in care suntu inscrise numele lorn in listele de alegatori.

§ 47. Fiacare alegatoriu provocatu la votare, predandu biletulu seu de legitimatiune, are sa numésca cu o indicare esacta persón'a, pre carea voiesce a o alege de deputatu la dieta.

In comunele, care dupa § 10 lit. A. au dreptu a tramite doi deputati propri la dieta, are sa numésca fiacare alegatoriu dóue nume.

§ 48. Candu s'aru nasce sub votare indoiele in privinti'a identitatei alegatoriului, atunci vá decide comisiunea de alegere indata, fàra cá sa se dea locu vreunui recursu.

§ 49. Fiacare votu se va inscrie lângá numele alegatoriului in rubricelle duplei consemnári de votare spre acestu scopu pregatite.

Inscrierea o va face intru o consemnatiune protocolistulu comisiunei de alegere, in ceealalta unu membru alu comisiunei, indata totodata, cést'a din urma va servi de contralista spre controlarea inscrierei.

§ 50. Votulu, care se va dá sub conditiuni, séu se va legá de mandate pentru persón'a, ce e a se alege, nu are valóre.

Despre validitatea séu nevaliditatea voturilor singulari vá decide indata comisiunea de alegere, fàra cá sa fia ertatu vr'unu recursu.

§ 51. Alegerea debuie finita de regula in decursulu di-lei spre aceea prescrie. Déca voru intreveni indata impregiurári, care sa impedece continuarea séu terminarea alegerei, atunci se va poté amaná ori prelungi alegerea pre cea mái aprópe di, ce urméza. Incunosciintierea despre acést'a se va face dupa datin'a locala.

§ 52. La 4 óre dupa amédi in diu'a prescria de alegere si indata ce toti alegatorii de fatia, cari inca nu au votatu, si-voru fi datu voturile, se vá dechiará prin presedintele comisiunei de alegere votarea de terminata, se va subscrie prin comisiunea de alegere consemnatiunea dupla de votare, si se va incepe indata scrutiniulu.

Resultatulu numerárii terminate a voturilor se va publicá indata prin presedintele comisiunei de alegere.

§ 53. Pentru cá sa fia alegerea cui-va de deputatu la dieta valida, se recere majoritatea absoluta a voturilor date.

De voru fi voturile asemenea impartite, atunci va decide sórtea, carea o va trage presedintele comisiunei.

§ 54. Déca la actulu de votare nu va reesi pentru unu séu altu deputatu, ce e a se alege, nici o atare majoritate de voturi, atunci se va procede la alegere marginita.

§ 55. La alegerea marginita au a se margini alegatorii pre lângá acele dóue persóne, care au avutu relative voturile cele mai multe pentru sine la antái'a alegere.

Fia-care votu, care cade la a dóu'a alegere pre o persóna nesuscepta in alegerea marginita, se va considerá cá nula.

§ 56. Dupa ce s'au finitu alegerea, se va incheiá protocolulu portatu despre actulu alegerei, se va subscrie de cátra membrii comisiunei, si apoi se va tramite, pre lângá acluderea consemnatiuniloru de votare si a listelor de numerarea voturilor, comitetului centrale.

§ 57. Sustienerea ordinei atátu la pertractárele comisiunelor rectificatóre si rechematóre, câtu si la insasi alegere e unu dreptu si o datorintia a presedintelui comisiunei tramise pentru rectificare si acelei pentru alegere, carele póte ordiná spre acestu scopu in casu de lipsa si aplicarea poterei inarmate.

§ 58. Comitétulu centrale are de a emite si admaná fiacáru deputatu alesu, carui'a nu-i sta in contra ver unulu din punctele de eschidere, normate in §§. 16, 17 si 18, unu

certificatu de alegere, și de a tramite Guberniului r. unu exemplariu alu protocolului luat despre numerarea voturilor. Certificatul emis — lu indreptătesce pre deputatulu alesu a intră in dieta, și intemeiadia presumpțiunea validității alegerei lui până atunci, până candu va dechiară pôte diet'a alegerea de nevalida.

§ 59. Guberniulu are de a indreptă tôte actele de alegere la dieta, carea e chiamata a esamină și decide despre validitatea acturilor de alegere a deputatilor alesi.

§ 60. Toti membri comitetelor centrali, precum și ai comisiunilor de reclamatune și de alegere capeta pe tempulu aplicărei lor câte unu diurnu de 3 f. v. a.

§ 61. Toti membri dietei voru capatá pe tempulu câtu voru fi de fatia la dieta câte unu diurnu de 5 f. v. a., și anume dela diu'a insinuărei lor la presedintele dietei.

Asemenea le compete acelor'a rebonificarea speselor de calatoria dela loculu locuintei până la loculu unde se va tîne diet'a și innapoi cu câte 1 f. v. a. pe unu milu.

Nici unui membru dietale nu-i e ertatu a resigná de aceste competintie. (§ 75 regul. diet.)

§ 62. Despre validitatea alegerilor de deputaii decide diet'a. (§ 8 reg. diet.)

§ 63. De neimpunatu se va considerá fia-care alegere in privint'a cărei'a va fi in ordine protocolulu de alegere dupa dispusatiunile acestei legi.

§ 64. Siedintiele dietei se voru ordiná, deschide și inchide prin presedintele eii.

§ 65. Siedintiele dietei suntu publice.

Spre sustinerea păcei și ordinei de lipsa la desbateri și spre contenirea ascultatorilor dela ver care demonstrare de placere ori neplacere, va statorí diet'a mesurile cuviinciose, a căroru esecutare cade pe presedinte.

§ 66. In privint'a acést'a se determina, cumca ascultatorilor nu le va fi ertatu a couturbá desbaterile in nici unu modu.

§ 67. Déca unu ascultatoriu séu ascultatorii voru conturbá consultările, și admonitiunea prima a presintelui vá remané fâra resultatu, atunci presedintele provocandu-se adou'a óra la acést'a dispusatiune, vá poté demandá ascultatoriului séu ascultatorilor sa lasa afara, și ai indepartá.

§ 68. Prin esceptiune se pôte tîne o siedintia confidentiala, déca séu presedintele séu celu puțin 10 membri voru cere, și diet'a, dupa departarea ascultatorilor, se vá decide pentru acést'a.

§ 69. Obiectele de pertractare se voru infatisiá dietei:

a) cá propusatiuni ale regimului prin impoteritulu comisariu r. de dieta; b) cá propuneri facute din partea membrilor singulari ai dietei.

Propunerile de sine statatóre ale membrilor singulari dietali, care nu stau in legatura cu vr'o propusatiune de a regimului, se voru predá mai inainte in scrisu presintelui, care vá decide, de se potu ele admite la pertractare in dieta ori ba? și in casulu d'antâiu va defige ordinea, in care are sa via fiacare la pertractare.

Decidendu presedintele a nu admite propunerea la pertractare, propunatoriulu va avé dreptu a apelá la impoteritulu comisariu r. de dieta.

§ 70. Presedintele dietei va detiermurí ordinea obiectelor, ce suntu a se pertractá. Propusatiunile regimului, care voru sosí la dieta, se voru pertractá și decide inainte de tôte celelalte obiecte de consultare.

Déca presedintele dietei proiectulu de sine statatoriu alu carui-va membru dietalu, admisu spre desbatere, nu-lu va pune la ordinea dílei tempu invederatu pré lungu, fâra causa fundata, atunci propunatoriulu, membru dietalu are dreptu sa se planga impoteritulu Comisariu r. de dieta.

§ 72. Cá sa póta pasi diet'a la conclusu, se recere, sa fia de fatia celu puțin jumetate din numerulu intregu alu tuturor membrilor, cari si-au ocupatu scaunulu lor in dieta, ear spre validitatea conclusului e de lipsa maiortatea absoluta din voturile celoru de fatia.

Déca voru fi voturile impartite asemine, proiectulu luat la pertractare se va considerá cá rieptatu.

§ 73. Votarea se va face de regula prin sculare și siedere. Ne avendu acést'a resultatu siguru, se va procede la votarea dupa nume.

Afara de acestu casu nu are locu votarea dupa nume, séu votarea secreta prin bilete, decâtu numai in urm'a unui conclusu specialu alu dietei.

Alegerile se voru intreprinde prin bilete de votare.

§ 74. Pertractările tînite in dieta se voru aduce la cunoscenti'a préinalta prin impoteritulu comisariu r. de dieta pre lînga acluderer'a protocolorulu de siedintie.

Modulu publicărei pertractărilor dietali in-va defige diet'a.

§ 75. Dietei nu e ertatu a intrá incomunicatiune cu nici o representatiune de tíera din celelalte regate și tieri ale monarchiei, nici a emite publicatiuni.

In adunaree dietei nu se voru admite deputatiuni, și petitiuni se voru poté acceptá numai atunci, candu se voru predá dietei prin unu membru alu ei.

Tramiterea de deputatiuni la curtea imperatésca se va poté face numai dupa ce s'au castigatu mai antâiu aprobarea Maiestatei Sale c. r. apostolice.

§ 76. Fiecarui membru alu dietei i sta in voia a se folosí la pertractările dietei de ori care din cele trei limbi ale tieriei.

Proiectele de legi și representatiunile decise prin dieta se voru espeduí in tôte trele limbile tieriei, se voru srbscrie de presedintele dietei și de unu protocolistu, și se voru substerne Maiestatei Sale c. r. apostolice prin impoteritulu comisariu r. de dieta.

§ 77. La pertractările dietei se va observá regulamentul de trebi. (§ 24 regul. prov. diet.)

Despre autonomi'a bisericei gr. or. din Austri'a.

(Continuare din nr. premergatoriu.)

6., Sêrbii, Grecii, Macedo-romanii cei trecuti intre anii 1387-1437 in Ungari'a și asiediati in insul'a Capelei in Santu-Andreu, Ratzkeve s. a. și cei trecuti in an. 1438 și asiediati pre bunurile despotului Serbiei Giurgiu I. Brancoviciu cele din Ungari'a, căci cele din Banatu mai tardiu s'au colonisatu, — și cei trecuti in an. 1481 sub conduct'a lui Pau Chinezu (cá la 25,000) *) și asiediati pre malulu banatianu alu Dunarei și alu Tisei in vecinatatea Baciului, accstia toti impreuna cu fratii lor din Baci, Sirmiu, Slavoni'a, Croati'a și Dalmati'a pre la an. 1650 aveau numai cinci episcopate cu scaunele lor in Croati'a, Slavoni'a și in comitatulu Baci, Siomogiu și Barani'a, și aceste episcopate erau numai ale Sêrbilor, carii in Banatulu celu atunci cuprinsu de Turci nu aveau teritoriulu seu propriu, ci numai in mai susu numitele tieri, unde duceau și ceva viétia politico-natiunala. (Чертѣ живота наподо сръскогъ etc. de Александър Стойчковић 1849. p. 23). Deci Români banatiani aveau alti episcopi- ai loru natiunali supusi Mitropolitulu romanescu de Alb'a Iuli'a.

Acést'a o adeverescu și mai multe alte date, fapte și argumente preperate prin celelalte tractate, și anume cele

Din sectiunea VI. despre emigrările colonielor serbesci in Austri'a ;

despre privilegiate, patriarhatulu și seritoriulu lor.

Privilegiate serbesci n'au nimic'a a face cu Români. Ele vorbescu de gente și limba rasciana-serbésca, ritu rascianu, patriarhu, arhiepiscopu și episcopi serbesci ; ca episcopii au potere a chirotoni preoti serbi ; ca jurisdicțiunea lor e estinsa numai asupr'a colonielor serbesci, carile cu preotii și episcopii lor serbi suntu subordonate Mitropolitulu serbescu din Carlovitiu cá capulu lor bisericescu. De poporu românu și de preoti români nu vei aflá nici o vorba s. a.— Nu mai puțin se adeveresce asertulu până aci sustinutu și prin datele scóse.

Din sectiunea VII. Dissertatiune istorica asupr'a dieceselor romano-ortodose din Monarchi'a austriaca fatia cu Metropoli'a romanésca de Alb'a Iuli'a și cea serba din Carlovitiu.

1. Tractatulu despre dieces'a metropolitana a Ienopolei.

Eparchi'a acést'a cu poporul seu : români, serbi, macedo-romani se numiá de insii Sêrbi și se numesce și in istori'a serbésca „Блашка-тіѣра romanésca (Чертѣ живота наподо сръскогъ etc. p. 25.)

Eparchi'a acést'a purtá in sut'a 16 până la inceputulu sutei 17 titulu onorariu de metropolia. Cumnatulu Principei Romaniei Radu Sierbanu cu numele Georgiu Brancovanu, cam pe la inceputulu vécului 16 a capetatu dela Principele Transsilvaniei Sigismundu unele locuri de pre lenga Muresiu și s'a facutu Iupanu—Comite alu Ienopolei. Moisi-la-nepotulu lui Georgiu s'a facutu acolo metropolitu cam pre la an. 1570—1575., căru a urmatu Sav'a I. Brancovanu inainte de an. 1600, și apoi fugindu acestu Sava pre la an. 1600 de fric'a Turciloru cu multu poporu in Transsilvani'a, i-a urmatu in scaunulu eparchialu óre care Longinu. Sav'a la an. 1618—murindu Metropolitulu Albei—Iuliei Daniulu—si fiindu alesu de cleru și de poporu, a cuprinsu insusi acelu scaunu alu Mitro-

*) Ales. Stoiacovicu imparte cei 50,000, Serbi sub trei comandanti, dintre carii, Vucu Brancovicu și Dumitru Iacscicu sa fia trecutu cu cetele lor in Sirmiu de susu și de josu, eara Pau Chinezu cu partea sea in Banatu și Bacica. (Чертѣ живота наподо сръскогъ p. 10.) Dupa ce Stoiacovicu cá Serbu nu afirma ca au trecutu 50,000 Serbi in Banatu, asiá crediu ca smințescu barbarii nostri candu afirma : ca tóta acea suma a trecutuu in Banatu etc.

poliei romanesci, în care apoi i-a urmatu mai târziu în an. 1656. renumitul combatatoriu alu calvinismului Simeonu Brancovanu, protopop'a Ienopolei sub numele Sav'a II, carele a fostu stranepotu alu lui Georgiu Bracovanu; éra acesti'a Georgiu numitu de serbi „Блашки ренерал”-generariu românescu“ a fostu frate alu Mitropolitulu Moisisa. (Dupa istori'a poporului serbescu de Daniile Medacovicu III. 1852., și dupa „Чертѣ живота народа сръбскогъ etc. p. 22.) Testulu se încerca a adevéri, ca acésta familia de Brancoveni— mai târziu Brancoviceni, aru fi fostu de origine românésca.

Aceste cercustári de un'a parte, éra diplom'a intaritória a Principelui Georgiu I. Rákotzi data Metropolitulu Sav'a II. Brancovicu alias Corenicu de alta parte adevérescu: ca dieces'a metropolitana a Ienopolei pâna la infiintierea Metropoliei Carlovitiane cu toti Români și Sêrbii sei a fostu sufragana Metropoliei romanesci ortodose din Transsilvani'a. (Va urmá.)

Adunarea generala a Asociatiunei transsilvane.

II.

S i e d i n t i ' a I. din 20 Iuliu (1 Augustu) 1864.

Dupa finirea s. Liturgii in biseric'a gr. or. și gr. cat. se adunara membrii Asociatiunei in biseric'a gr. or., carea éra frumosu gatita și bine ajustata spre scopulu adunârei.

P. Archimandritu P o p a s u propuse o deputatiune de 6 membri, carea sa invite pre d. Vicepresedinte, Can. C i p a r i u, la adunare, carele venindu la 10¹/₄ óre, fu intempinatu cu vii acclamatuni, și deschise adunarea cu cuvintulu urmatoriu :

Stralucita Adunare, prea onorati Domni !

In absentia Escellentiei Sele prea veneratului presedinte alu Asociatiunei nóstre, cadiendu acumu a dóu'a óra asupra mi sórtea de a presidé adunârei generale a Asociatiunei, nu aflu cuvinte de ajunsu, cu cari sa-mi esprimu sentimintele animei de care e petrunsa acumu mai multu de câtu ori candu de alta data. Tóta istori'a natiunei nóstre, cu tóte tristele și ne stersese ei urme, se imbuldiesce inaintea ochiloru animei nóstre, candu ne vine aminte, ca ne aflâmu standu pre acelu locu sacru alu gloriosiloru nostri parinti, cari sub flamnr'a neasemenatului principe au ocupatu acestu pamentu clasicu, teatrulu virtutiloru romane, dar și teatrulu aceloru îndelungate suferintie, cari cu bratiu de feru au jacutu pre umerii nepotiloru acelor'a. Istori'a a fostu lunga, și cá o fortuna de multi seculi, cu atátu a fostu mai infioratoria, cu câtu chiaru și urmele acelu trecut s'au redusu la cea mai de pre urma desolatiune, — și cu atátu mai trista, cu câtu noi nici astadi, cu tóta glori'a trecutului și cu tóta consolatiunea presintelui, nu ne aflâmu in stare, de a scapá celu puțin de acumu in nainte aceste triste ruine și desolate monumente de perirea totala a loru inainte de perirea loru. Ear' candu vá veni tempulu, cá Romanulu sa-si cerceteze aceste antanie incunabile sacre, póte fi, cá sa nu mai afle nici umbr'a aceloru urme sacrate, cá și espatriatulu, care dupa multi ani de esiliu revedindu arele și penatii parintesci nu mai afla nici macaru cenusi'a aceloru are, pre cari si-au adusu sacrificia, dar nici macaru cenusi'a, in carea sa prefacutu penatii parintesci. O ! pâna mai sustá vreun'a ruina, ori câtu se fia ea de trista, ori câtu de desolata și desolatória, — inca totu mai sustá și o fantána de consolatiune, celu puțin, cá sa o potemu udá cu lacremile nóstre; — ear candu s'a stersu tóta urm'a, totu semnulu, ce ne revoca scump'a memoria a aloru nostri, nu remâne locu de câtu desparatiunei. Ferice de noi, cari inca nu amu ajunsu pâna la acelu gradu de nefericire, și cari inca totu mai suntemu in stare de a aflá locurile cele sânte ale devotiunei nóstre. Detorinti'a nóstra și a natiunei va fi de aci in colo, cá dupa emanciparea ei din siervitutea tempuriloru barbare, dupa ce numele românú și limb'a lui au inceputu a fi respectate dupa cuveninti'a loru, dupa ce consolidandu-se fundamentulu esistintiei nóstre politice va sa se consolideze și fundamentulu bunei stári natiunali, cu totii se lucrâmu intr'acolo, cá scopulu chiaru alu acestei Asociatiuni, literatur'a româna și cultur'a poporului românú, sa se faca adevéru, ear' nu numai litera mórtá.

Scopulu meu nu póte fi aici, cá pre largu sa esplicu și sa espunu, ce aru fi de facutu spre inaintarea literaturii romane, cu atátu mai puțin se aretu, ca in ce stá cultur'a adevérata a unui poporu, și cari suntu mijlócele spre atingerea acestei culture. Eu presupunu bucurosú, ca celu puțin la atât'a amu ajunsu, câtu este intrebatiuni nu mai au lipsa de comentariu și de esplicatiuni. Insa totu deodata suntemu constrinsi a constatá, cum-ca in respectulu literaturii, alesu in patri'a nóstra, atátu de puțin se lucra, câtu s'aru paré, ca séu nu intielegemu, in ce aru stá acestu scopu inaltu, séu amu fi cu totulu neconvinsi despre inaltimea acestui scopu.

Adevératu, ca cestiunile politice mai bine de unu anu in cóce, ni au sorbitu tóte poterile natiunali, asiá cátu prea puțin tempu ne a remasu spre a ne mai poté ocupá și cu lucrâri literarie, mai alesu déca cugetâmu, cá acésta preocupatiune cu cestiuni politice nu e restrinsa numai la cei, ce au de a se ocupá cu ea din diregatoria, ci la totu publiculu românescu e intinsa cu cea mai mare incordatiune. De aceea domniloru mei, de si asta impregiurare e fórté neplacuta preste totu, ear' mai alesu cu respectu la Asociatiunea nóstra, de aceea inasa, eu unulu nu aflu destula cauza de desperatu, dupa cumu sum convinsu, ca incetandu incordatiunea politica, séu celu puțin mai miciorandu-se, de aci incolo si interesulu pentru literatura se va intramá cu mai multa vigóre, și ca, ceea ce in alte impregiurári prea lesne s'aru poté judecá de apathia și reposare literaria, in impregiurările de acumu nu este alt'a, de câtu o neajungere necongiurabile de o camu data, dar' incungiurabile subtu alte impregiurari.

De alta parte, déca in respectulu literariu nu potemu sa fimu multumiti cu presintele nostru, — dar in respectulu mijlóceloru culturii natiunali, in câtu ast'a nu depende sa fimu cu totulu nemultumiti, dela literatura, nu potemu dupa ce si in decursulu anului trecut nu s'a recitu zelulu pentru institutiunile de cultur'a natiunala, asiú poté inca dice, ca s'a și mai incalditu, fiindca chiaru in decursulu acestui anu s'au deschisu dóue institute nóue, cumu este gimnasiulu dela Nasendu și scól'a de fete la Blasiu, — dóue institute, dela care nu numai cultur'a poporului românú póte multu se dependa, dar cu tempu chiaru și inaintarea literaturii natiunali.

Premetiendu acestea, amu onóre totodata o atrage atentiunea stralucitei adunári la diversele reporturi, cari dupa program'a dilei numai de câtu voru sa încépa a se ceti publice, din carele stralucit'a Adunare va cunoște mai cu evidintia nu numai starea presenta a Asociatiunei nóstre, dar' totdeun'a și alte particularitati in detaliu, cari tóte se referescu la maretulu scopu alu Asociatiunei transsilvane pentru literatur'a româna și cultur'a poporului românú.

Dupa care amu onóre de a dechiará Adunarea de deschisa, și a provocá pre dlu secretariu secundariu la cetirea raportulu anualu pentru anulu 1863/4. T. Cipariu m. p.

Dupa-ce adunarea cuventulu D. Vice-presedinte l'a salutatu cu vii acclamatuni, D. B a i a s i u se urca pe tribuna și saluta adunarea generala prin cuvintele urmátore:

Reverendisime D-le Vice-resedinte ! Préonorata adunare ! Onórea, ce s'a datu acestui opidu din partea adunârei generale a Asociatiunei nóstre transsilvane, alegendu pentru tînearea aceleia in estu anu opidulu nostru Hatiegu, a fostu pentru noi locuitorii o distinctiune intru adevéru fórté mare. — De si mi s'a datu mie acea missiune placuta, de a manifestá in numele toturoru locuitoriloru acestui orasiu bucuri'a și multiamiti'a nóstra cátra préonorat'a adunare generala, marturisescu, Domniloru, caratu, ca nu aflu cuvinte, prin care sa fiu in stare a descrie acésta norocire și bucuria a nóstra, ce o simtu toti locuitorii Hatiegului dela micu pâna la mare. Asociatiunea nóstra transsilvana pentru literatur'a și cultur'a poporului românú si-are missiunea cea mai nobila, ce o póte avé vre-o societate omenésca pe fati'a pamentului, — a radicá adeca pe o natiune scapatata și apesata din seculi și démna de unu viitoriu mai bunu, a resboi in contr'a intunerecului și a produce lumin'a, a latí sciintiele și artele, dela care depinde viéti'a și viitorulu fiesce cárei natiuni, a face cá natiunea româna inapoiata nu din vin'a sea, sa intre in concertulu natiuniloru civilisate moderne, a se poté cunoște pre sine, cine a fostu, cine e astadi și ce póte fi ? Cum dara asiú poté fi cu in stare, a esprimá pe deplinu sentimentulu orasieniloru nostri de bucuria cátra acestu institutu salutariu, cátra acestu asilu de sciintie și arte, mai verlosu fiindu noi astadi norociti, a vedé in mijloculu nostru pe atât'a barbati illustri, pe flórea natiunei române. — Nu voiu a aminti, ca sentiamintele nóstre cátra institutul Asociatiunei suntu cu atât'a mai adânci, cu câtu dóra nici unu tinutu in Transsilvani'a intréga nu é atátu de scapatatu in privinti'a sciintieloru și a artei, cá chiaru tinutul Hatiegului, — acestu tinutu plinu de atâtea reminiscentie insemnate, ce vorbescu de trecutulu și glori'a strabuniloru nostri; me marginescu, Domniloru, numai a ve rogá, cá in mijloculu nostru sa ve aflati cá in mijloculu unei familie, care a asceptatu cu atât'a doru ferbinte diu'a de astadi. Dee ceritulu, cá Asociatiunea nóstra pentru cultur'a poporului sa prospereze și sa infloreasca ! in fine multiamindu Rever. D. Vice-presedinte pentru neobosit'a ostenéla, ce o face necurmatu pentru inaintarea poporului nostru, priimiti, ve rogu Domniloru, din parte-ne unu „bine ati venitu“ fratiescu; ear bunulu nostru Monarchu Mai Sea Imperatulu, subt alu cârui sceptru blându s'au infiintiatu acestu

Institutu: la multi ani sa traiésca! Traiésca patri'a! traiésca natiunea româna!! (Sa traiésca!)

La propunerea D. Vice-presiedinte: a se alege secretari ad hoc, P. Pope'a recomanda pre dd. professori Popescu si Dr. Mesiota, cari cu aprobarea adun. ocupa locul la més'a comitetului.

Secretarul secundar I. Russu vine apoi spre a citi reportulu comitetului dela 7—8 Septembrie 1863 (adunarea generala din Blasiu pâna la adunarea de fatia (1 Augustu c. n.), care se va reproduce intregu in actele Asociatiunei. Elu cuprinde cinci côle scrise si insira in modu cronologicu cele mai momentóse lucrâri ale Asociatiunei, cari tóte suntu cunoscute cetitoriloru acestei foi din protocélele siedintieloru lunare, si de aceea, considerandu si angustimea colóneloru nóstre nu le mai reproducemu. Cu vii acclamatuni priimesce adunarea generala scirea despre generósele sacrificie, aduse pentru Asociatiune din partea Escellentiei Sele Dlui Presiedinte Br. de Siagun'a, care a dispusu a se tipari gratis actele Asociatiunei si in anulu decursu, apoidin partea Dlui V.-Presiedinte Can. Cipariu, care depunendu 200 f. s'a facutu membru fundatoru alu Assoc., in fine din partea dd. Comite supremu de Laday si Jude primariu Iosifu Siuluti, cari au accuiratu Asociatiunei ajutóre sigure pe mai multi ani din partea unoru comune ale cercuriloru sele.

D. V. Presiedintele da spre citire chartiele de multiamita: a Esc. Sele Cancelariului alicu transsilvanu Conte Nádasdy, a d. prof. la Academi'a c. r. de drepturi din Sabiu Dr. Sentz, — ambe in limb'a româna, in fine a d. Consiliariu Schuler in limb'a germana, pentru alegerea loru de membri onorari ai Asociatiunei. Cestu din urma adausese si o traductiune in germana a poesiei lui G. Sionu: Limb'a nóstra, carea se da spre citire publica, si traductiunea bine nimerita in materia si in forma afla aprobare unanima din partea adunârei, ceea-ce la propunerea D. Popescu se va si esprime in protocolu.

V. Presiedintele da spre citire concursule la premiulu de 50 f. pentru prasirea celoru mai multi fragari. Concurinti suntu doi, D. Victoru Piposiu din Belgradu si scól'a gr. or. din Erdő-Szt-György, câror'a li-se acórdá premiele de câte 25 f.

Presidiulu da spre citire raportulu cassierului si controlorului, din care se vede, ca starea fondului Asociatiunei in 29 Iuliu 1864 c. n. erá de 21,083 f. 39 cr. v. a.

La propunerea prof. Boiu se aduce oficialiloru Asociatiunei multiamita publica.

Presidiulu provóca acumu la alegerea a trei comisiuni ad hoc: 1) pentru revederea socotelor, 2) pentru inscrierea membriloru noi, 3) pentru preliminarea bugetului pe anulu venitoriu. La propunerea Par. Pope'a se alegu in 1) dd. I. Balomiri, Moldovanu din Dev'a, Can. Vesterneanu, Prot. Papiu, prof. Dr. Glodariu; in 2) cetatienii din Hatiegu dd. Apostolu, Baiasiu si Lud. Munteanu; in 3) Prot. Ratiu, Prof. Boiu, Vicariu P. Popu, Protos. Pope'a si Cons. Dr. Vasiciu.

Acumu se da ordine pentru citirea tractatelor incurse, si Secretariulu II, P. Prot. Russu ocupandu tribun'a si insotitu de atentunca si acclamatunea adunârei, carea intr'aceea crescuse prin intrarea a 20—30 óspeti magiari, parte Amploiatu comitatensi si locali, parte proprietari din pregiuru, — intre cari la urma si betranulu Br. Nopcea — citeste o disertatiune pretiósa istorica asupr'a Româniloru din Daci'a lui Aurelianus. —

Presidiulu defige ordinea lucrârilor pe siedinti'a urmatóre; ear P. Pope'a, nainte de a se incheia siedinti'a, cere cuventu si propune, cá aflandu-ne pe locurile cele mai classice ale Transsilvaniei, pe unde a calcatu piciorulu strabuniloru nostri, membrii Asociatiunei sa easa in corpóre la satulu Gradisce, spre a venerá ruinele Zarmizegetusei si ale Ulpiei Traiane. Propunerea se priimesce cu entusiasmu, si siedinti'a se incheia la 1 óra.

Dela congressulu serbescu.

Ceea ce aflámu despre congressu, suntu urmatórele: Congressulu se deschise in 4 Augustu (23 Iuliu) prin o cuventare a comissariulu imperatescu, dupa carea urmá alta cuventare a Administratorului mitropolitau Masirevits, ce facu amintire de marile merite ale Patriarchului reposatu. Dr. Hadzic propuse, cá fiindu de urgentia nenegabila regularea trebiloru bisericesci si scolare, congressulu pentru pertractarea acestor'a sa premérgea congressului de alegere. Dr. Miletic inca e de acésta parere, de óre ce sinodulu aru fi numai organu esecutivu, ear poterea legislativa o are congressulu. Mikovic, Ludaic si Brankovic sprijinescu pre Dr. Miletic. Comissariulu imp. atribue

regimului dreptulu de a decide ordinea pertractârilor, si îndemna adunarea a nu perde din vedere missiunea speciala, ce are. Archimandritulu Angielic va sa documenteze din rescriptulu de conchiamare si din canónele bisericesci, ca despartirea Româniloru in privinti'a ierarhica si dogmatico-spirituala nu se pótescóte de sub judecat'a Mitropolitului, ca Eppii fára Mitropolitulu nu potu tiné sínóde, si la congressulu de pertractare nu potu intrá in meritulu lucrârilor. Cusevic acceptéza cu incredere deplina ordinea regimului, asemene Trifunac si Volic. In fine inasa se priimesce propunerea comitelui supremu Petrovic: cá sa se pastreze terenulu legalu si sa se faca alege, ear mai nainte sa fia rogatu Mai. Sea afara de congressu, cá din congressulu acest'a sa se aléga o comisiune, spre a face unu programu, care apoi sa se confereze cu sinodulu, astfelu, in cátu congressulu sa fia numai temporisatu si sa se continue dupa sinodu. — (Mai nou: infruntea foi.)

Sabiu 10 Augustu 1864. s. n. (Tramisu). In n'a din dilele finale ale lunei Iuliu a. c. esindu cam la 8 óre dimineti'a din quartirulu meu, vediendu tineri, cari stau in servitiu la inaltulu r. Guberniu cá practicanti de conceptu, in miscare neobicitu si in vestminte serbatoresci, intrebu, ce e caus'a? Mi se respunde, ca astadi e consiliu plenariu, si voru denumi doi concipisti la Guberniu. Sciindu ca prin promotiunea concipistiloru Székely si Kedves de Secretari guberniali urmase inca in anulu 1863 in lun'a lui Iuliu, si sciindu ca la acelu inaltu Dicasteriu tóte religiunile au câte doi Concipisti, numai religiunile române câte unulu, eramu curiosu, cari se voru denumi din tinerii români de Concipisti. Trecu dile, trecu septemâni, si denumirile nu esira la lumina.

Ce s'a determinatu, este necunoscutu; inasa Români dela Dieta, ba din tiér'a intréga ascépta cu mare sete si nerabdare, sa auda, ce s'au intemplat in caus'a acésta? sa véda, óre observase-va legea pentru efeptuirea egalei indreptâri a natiunei române si a confessiuniloru ei? séu remané-va liter'a mórtá fára viétia? óre inaltulu regimu tiné-va axioma juridica: Patére legem, quam tuleris ipse? Ori in urma deschide-va ocaziune, ca articolulu de lege pentru egal'a indreptâre a celoru trei limbi ale patriei sa se puna fáre amanare in lucrare? ce e caus'a intardiârei acestei'a nu scimu; inasa sperámu, ca caus'a acésta va fi deslegata spre multiamirea Româniloru, cari nu ascépta alt'a decâtu dreptate. —

In privinti'a dietei avemu acea reflexiune, ca Regalisti d. Br. Zenobiu Popu si G. Baritiu pâna 'n diu'a de astadi nu s'au aretatu la dieta. D. Baronu Popu este omu de 80 ani, si asiá locuindu in Vienn'a, este împedecatu prin betranetie, — dar d. Baritiu si Eppula Dobr'a de ce nu vinu? nu potemu pricepe, ca nici estu din urma n'a venitu pâna acum'a nici decâtu.*) Si dintre Deputati facu unii absentari candu si candu, nesocotindu, ca absentarea loru póte fi de mare stricare. Eu acumu i retacu, inasa asiú dori, cá unii cá acésta, cari, neconsederandu ca absentarea loru póte face mare stricare la consultârele dietale, sa-si dea dimissiunea si sa se aléga in locul loru ómeni de acésta, care nu au atâtea lucruri private, cátu acusi acusi sa fia siliti a parasí diet'a, si a fugi a casa, si cári déca sunt in locul dietei, sa cerce siedintiele din inceputu pâna in fine, in siedintia sa nu faca cá unii, cari vinu la 12 óre si esu la 12¹/₂.

Asceptámu cu mare sete si reintórcerea Escellentiloru Sele Mitropolitului Alessandru Sterc'a Siuluti si a Episcopului Baronu de Siagun'a dela báii; asemenea a Dlui Consiliariu alicu Moldovanu, — cá sa fimu toti fatia la consultârele pentru impartirea tierei, organizatiunea politica preste totu, si a justitiei inferióre — ca acestea determina viitoriulu Transsilvaniei, si alu Româniloru in Transsilvani'a locuitori. Asiá amu dori, cá sa ia parte toti membrii dietali români la consultârele asupr'a proiectelor urbariale — asupr'a representatiunei pentru scaderea servitiului militiei cátra Monarchulu facende etc.

Se aude din isvoru siguru, ca articolulu de lege pentru suprem'a curte judiciala a venitu indereptu cu unele stramutári. In siedinti'a de eri au fostu fatia 38 membrii dietali de natiunea Româna: si asiá n'au fostu fatia: Baritiu, Biltiu, Cipariu, (acést'a a fostu numai trei septemâni in anulu acést'a fatia); Dobr'a, Gaetanu, Hannea, Constantinu Ióann, Petru Manu, Moldovanu, Munteanu, Orbonasiu, Pantiu, Popoviciu, Esc. Sea Popu, Petru Popu, Eppulu Br. de Siagun'a, Siptariu, Mitr. Siuluti.

Sabiu in 29 Iuliu. Escelenti'a Sea V. Cancelarulu alicu transsilvanu Br. Reichenstein, de alaltaeri e la dieta.

*) Aici d. coreps. intielege dela re deschiderea dietei. Red.)